

Projekt
z dnia 13 listopada 2024r.

6

Uchwała nr...
Rady Miasta Jarosławia
z dnia.... 2024r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław
na lata 2025 – 2027**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.), art.176 pkt 1, art.179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.), Rada Miasta Jarosławia uchwała co następuje:

§ 1. Uchwała się Program wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025- 2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Jarosławia.

§ 3 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

BURMISTRZ
MIASTA JAROSŁAWIA
mgr inż. Marcin Nazarewicz

Baćka Prawny
mgr Marcin Baćka
RL-P-155
z up. BURMISTRZA
p.o. Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Jarosławiu
dr Barbara Cienki

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.). do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcjom rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę i dzieci, w taki sposób, aby była ona w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Opracowany program zawiera działania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie pomocy, wsparcia, podejmowania działań interwencyjnych oraz profilaktycznych wobec rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem pracy z rodziną biologiczną, która powinna zapewnić dziecku stabilny rozwój w środowisku rodzinnym.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny konieczne jest zaangażowanie wielu instytucji, które wspierają rodzinę. Nowy Program jest kontynuacją poprzedniego obowiązującego w latach 2022-2024.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

z up. BURMISTRZA
p.o. Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Juroslawiu
dr Barbara Cienki

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miasta Jarosławia
z dnia

**Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej
Jarosław na lata 2025 – 2027**

Jarosław 2024 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
ROZDZIAŁ 1. Podstawy prawne Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław.....	4
ROZDZIAŁ 2. Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny.....	5
ROZDZIAŁ 3. Strategia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław.....	9
3.1. Cele programu	9
3.2. Uwarunkowania realizacji programu.....	12
3.3. Podmioty realizujące program	15
ROZDZIAŁ 4. Realizacja programu.....	16
4.1. Zakładane rezultaty programu.....	17
4.2. Środki finansowe na realizację programu.....	18
4.3. Monitorowanie programu	19
ZAKOŃCZENIE.....	21

WPROWADZENIE

Rodzina stanowi podstawową komórkę społeczną, na której opiera się społeczeństwo, a dla dziecka jest ona podstawowym i najbardziej naturalnym środowiskiem. Atmosfera, w jakiej dziecko dorasta, stanowi podłoże dla jego przyszłego życia. W związku z tym, wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z najbardziej istotnych zadań polityki prorodzinnej. Wspierając rodzinę przyczyniamy się nie tylko do jej rozwoju, ale i wzmacniania więzi w całej społeczności. Rodzina powołana jest do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków, oraz najlepiej kształtuje człowieka, przez co decyduje o jakości członków społeczeństwa.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025 – 2027 został opracowany w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która w art. 176 pkt 1 zawiera zapis o opracowaniu i realizacji trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny.

Głównym celem Programu jest **stworzenie spójnego systemu wsparcia rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej**. Adresatami niniejszego Programu są rodziny w kryzysie, oraz przedstawiciele służb i instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Współpraca przedstawicieli różnych instytucji, tj. m.in. pracowników socjalnych, asystentów rodziny, psychologów, pedagogów, czy opiekunów placówek wsparcia dziennego niewątpliwie przyczyni się do wzmocnienia kompetencji społecznych i wychowawczych rodziców, wsparcia dziecka oraz jego powrotu do rodziny biologicznej w sytuacji, gdy zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Realizacja zadań Programu wymaga zastosowania takich rozwiązań, które pozwolą wspomóc (ale nie zastąpić) rodzinę, w wypełnianiu przez nią podstawowych funkcji, pobudzić do aktywności i odpowiedzialności, zapobiec kryzysom, a także zapewnić wsparcie rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym, w tym przede wszystkim dzieciom, jako najmłodszym i najsłabszym jej członkom.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027 jest kontynuacją poprzedniego Programu (Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2022 - 2024) oraz dokumentem, który scala podejmowane działania na rzecz rodziny. Prezentowany Program Wspierania Rodziny jest propozycją możliwych do zrealizowania zadań w zakresie opieki nad dziećmi oraz rodziną w Gminie Miejskiej Jarosław.

1. Podstawy prawne Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027,
realizowany będzie poprzez następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 145 z późn. zm.).
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1923 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023r. poz. 1870)
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1335)
- Ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323 z późn. zm.)

- Ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512)
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 750 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 z późn. zm.)
- Ustawę z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm.)

2. Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny

Obowiązek wspierania rodziny, która znalazła się w trudnej sytuacji życiowej, przez co nie może prawidłowo realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczej, oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej.

Zapisy art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Miasto Jarosław realizuje poprzez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu.

Zgodnie z w/w artykułem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od dnia 1 stycznia 2012 r., rodzinom przeżywającym trudności w sferze opiekuńczo- wychowawczej, **gmina** ma obowiązek zapewnić wsparcie w formie:

1) opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3) tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowania:

a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzania, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:

a) do dnia 31 stycznia danego roku - za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,

b) do dnia 31 lipca danego roku - za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

7) prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednym z obowiązków gminy jest utworzenie stanowiska **asystenta rodziny**, do zadań którego należy:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;

2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;

3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;

4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;

5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;

6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;

7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;

8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;

9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;

10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;

11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;

12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;

13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;

14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;

15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;

16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;

17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;

18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;

19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Zadaniem asystenta rodziny jest ułatwianie rodzicom wypełniania ról społecznych w taki sposób, aby doprowadzić do stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, rolą asystenta rodziny jest podejmowanie działań na rzecz jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Liczba rodzin, z którymi asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę, uzależniona jest od stopnia trudności wykonywanych zadań i nie może przekroczyć 15.

Efekt pracy asystenta rodziny jest możliwy do osiągnięcia przy współdziałaniu rodziny na wszystkich etapach działania metodycznego od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację, aż po ocenę końcową. Potrzeba współpracy asystenta z rodziną, ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej lub w sytuacji, gdy rodzina nie wykazuje chęci współpracy albo też nie wyraża na nią zgody.

Jednym z założeń Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest wsparcie ze strony środowiska lokalnego. Jedną z form takiego wsparcia jest współpraca z rodziną wspierającą, którą mogą stanowić osoby z najbliższego otoczenia rodziny przeżywającej trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, tj.: osoby spokrewnione, sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci.

Zgodnie z art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, **rodzina wspierająca**, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- ✓ opiece nad dzieckiem i jego wychowaniu,
- ✓ prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- ✓ kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone zgodnie z art.30 w/w ustawy osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, a także nie figurują w Bazie Danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Rodzinę wspierającą ustanawia wójt lub burmistrz, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej, po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego.

Na szczeblu samorządu gminnego, zadania pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej, natomiast zadania powiatu w tym zakresie podejmują powiatowe centra pomocy rodzinie, będące organizatorami pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą jest czasową (czasem długoterminową) opieką oferowaną dzieciom i młodzieży pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej. Objęcie dzieci pieczą zastępczą następuje na podstawie postanowienia sądu rodzinnego. W sytuacji, która wymaga natychmiastowego działania w celu zabezpieczenia dziecka, decyzję o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej mogą podjąć inne uprawnione służby bądź sami rodzice, jednakże zawsze

ostateczną decyzję podejmuje Sąd. W Polsce standardy pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i wydane na jej podstawie akty wykonawcze.

Nowe podejście do opieki zastępczej nad dzieckiem, zakłada prymat rodziny nad opieką zastępczą, prawo dziecka do wychowywania się w rodzinie naturalnej i obowiązek udzielana przez pomoc społeczną wsparcia dla rodziny w wypełnianiu zadań w stosunku do dziecka. Przyjmuje się zasadę tymczasowości opieki zastępczej, przy czym „tymczasowość” odnosi się do charakteru pobytu dziecka poza rodziną – do momentu powrotu do rodziny naturalnej.

3. Strategia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław

Najważniejszym celem stworzenia *Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027* jest umożliwienie dziecku prawidłowego rozwoju w rodzinie naturalnej. Program zawiera propozycje działań, zarówno profilaktycznych jak i pomocowych, które będą przydatne w momencie wystąpienia kryzysu w rodzinie. Propozycje działań skierowane są do rodzin, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie specjalistycznej (prawnej, psychologicznej czy pedagogicznej). Celem proponowanych działań jest wsparcie rodziny zagrożonej wystąpieniem trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

3.1. Cele programu

Podstawowym celem *Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027* jest wypracowanie spójnego systemu pomocy rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i przeżywają problemy w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Idea ta składa się z wielu koncepcji szczegółowych, które przedstawiają się następująco:

1. Poprawa sytuacji ekonomicznej rodziny poprzez zabezpieczenie jej podstawowych potrzeb oraz dążenie do jej ekonomicznej samodzielności.

Zadania prowadzone w tym zakresie to:

- objęcie dożywianiem wszystkich tego wymagających dzieci, w tym: uczniów szkół i dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego,
- objęcie najbardziej potrzebujących rodzin pomocą materialną i rzeczową przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu,
- motywowanie zdolnych do pracy członków rodzin do podjęcia zatrudnienia, a w konsekwencji poprawy sytuacji materialnej rodziny,
- polepszenie warunków mieszkaniowych rodzin, poprzez poprawę obecnych oraz zwiększenie dostępności mieszkań z zasobów Gminy Miejskiej Jarosław dla rodzin najbardziej tego potrzebujących.

2. Profilaktyka i wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny

Zadania:

- kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających funkcję opiekuńczo - wychowawczą rodziców,
- inicjowanie akcji, kampanii i spotkań podnoszących świadomość społeczną w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny,
- organizowanie zajęć szkolnych dla dzieci i młodzieży, poszerzających wiedzę dotyczącą profilaktyki i leczenia uzależnień,
- organizowanie warsztatów dla rodziców poszerzających wiedzę na temat powstawania oraz skutków oddziaływania różnych patologii społecznych,
- organizacja programów, szkoleń, dodatkowych zajęć promujących zdrowy styl życia,
- organizacja indywidualnych i grupowych konsultacji dla członków rodzin, w których występują różnego rodzaju dysfunkcje,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu wolnego czasu (m.in. place zabaw, boiska sportowe),
- wsparcie w tworzeniu programów korekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz dla dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej,
- koordynacja działań placówek, instytucji, organizacji pozarządowych i innych, zapewniająca stworzenie kompleksowego systemu wsparcia na rzecz rodziny i dziecka,
- wspieranie idei wolontariatu.

3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Zadania:

- diagnoza i monitorowanie warunków życia rodzin,
- podjęcie współpracy asystenta rodziny z rodzinami, w których wystąpiły problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- współpraca asystenta rodziny z rodziną biologiczną dziecka, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej, oraz z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, mająca na celu umożliwienie powrotu dziecka do rodziny naturalnej,
- tworzenie rodzin wspierających, które mają za zadanie udzielanie pomocy rodzinom przeżywającym problemy w sferze opiekuńczo-wychowawczej,
- udzielanie bezpłatnych konsultacji indywidualnych i grupowych (m.in. psychologicznych, medycznych, prawnych, zawodowych) rodzinom, w których wystąpiły różnego rodzaju dysfunkcje,
- kierowanie na leczenie odwykowe, psychiatryczne itp. dorosłych członków rodzin w sytuacjach tego wymagających,
- inicjowanie grup wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej w celu wymiany doświadczeń,
- organizowanie zajęć dla dzieci i ich rodziców poszerzających wiedzę dotyczącą powstawania oraz skutków oddziaływania różnych dysfunkcji w rodzinie.

4. Wspieranie prawidłowego rozwoju dziecka z rodziny przeżywającej trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej

Zadania:

- umożliwienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych korzystania z bezpłatnego i szybkiego dostępu do specjalistów dziecięcych z różnych dziedzin, np. psycholog dziecięcy, logopeda,
- angażowanie dzieci w dodatkowe zajęcia edukacyjne i terapeutyczne, pozwalające na odreagowanie problemów w rodzinie oraz zapobiegające występowaniu zaburzeń w ich indywidualnym rozwoju,
- udział dzieci z rodzin dotkniętych wieloma problemami w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego, szczególnie w zajęciach socjoterapeutycznych,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin w kryzysie (zajęcia korekcyjne i zajęcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych),

- kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacjach tego wymagających,
- kierowanie młodzieży na leczenie odwykowe, psychiatryczne, itp. w sytuacjach tego wymagających.

5. Koordynacja działań placówek, instytucji, organizacji pozarządowych i innych na rzecz wsparcia rodziny i dziecka

Zadania:

- organizowanie porad, szkoleń, konferencji i spotkań informacyjnych, służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Jarosławiu a instytucjami, organizacjami zajmującymi się pomocą rodzinie,
- wspólne stworzenie przez ww. podmioty systemu identyfikacji rodzin problemowych, procedur wsparcia oraz szybkiego przepływu informacji w celu umożliwienia udzielenia rodzinie dysfunkcyjnej pomocy i szybkiego wyjścia z kryzysu,
- organizacja i rozwój placówek wsparcia dziennego, placówek specjalistycznych itp.,
- szkolenie i podnoszenie kwalifikacji osób bezpośrednio współpracujących z rodziną dysfunkcyjną, w tym asystentów rodzin.

3.2. Uwarunkowania realizacji programu

Podczas opracowywania programu dokonano wszechstronnej oceny wewnętrznych i zewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu, stosując analizę SWOT. Celem analizy SWOT było określenie aktualnych możliwości realizacji *Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027*.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze zdiagnozowane przez władze i instytucje problemy społeczności lokalnej; • Skoordynowana działalność instytucji i organizacji pozarządowych pracujących na rzecz pomocy osobom i rodzinom potrzebującym wsparcia; • Pojawienie się nowych, skutecznych rozwiązań w zakresie zapobiegania kryzysom rodziny; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych; • Trudności w szybkim i bezpłatnym dostępie do specjalistów różnych dziedzin; • Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach; • Brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego; • Utrzymująca się ilość osób i rodzin

<ul style="list-style-type: none"> ● Dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje samorządowe; ● Wykwalifikowana i kompetentna, stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pomocy społecznej; ● Wzrost wynagrodzeń pracowników pomocy społecznej, powodujący podniesienie motywacji do podejmowania nowych działań na rzecz wsparcia rodziny; ● Realizacja Jarosławskiej Karty Dużej Rodziny oraz Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny; ● Funkcjonowanie zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz grup diagnostyczno - pomocowych; ● Rozwój nowych form współpracy z rodziną; ● Ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie przeciwdziałania bezrobociu, uzależnieniom, oraz przemocy domowej; ● Stała gotowość różnych podmiotów, działających na rzecz rodziny do współpracy i udzielenia jej wsparcia w sytuacjach najbardziej kryzysowych; ● Realizacja polityki prorodzinnej przez państwo, przejawiająca się m.in. w dążeniu do poprawy sytuacji ekonomicznej rodzin najbardziej tego potrzebujących; ● Realizacja programów lokalnych i systemowych z zakresu profilaktyki i terapii rodzin; ● Pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu wsparcia rodziny ze źródeł zewnętrznych; ● Wsparcie asystenta rodziny; ● Funkcjonowanie szkoły rodzenia; ● Funkcjonowanie Ośrodka Wczesnej Interwencji (OWI). 	<p>wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Występowanie zjawiska wyuczonej bezradności, brak motywacji rodzin do rozwiązywania własnych problemów i poprawy sytuacji życiowej; ● Bezrobocie i związane z nim ubóstwo; ● Ograniczone możliwości znalezienia pracy pomimo dodatkowych programów aktywizujących; ● Starzenie się społeczeństwa.
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ● Wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej; ● Realizacja programu wieloletniego „Posiłek w domu i w szkole”; ● Wzrost poziomu życia rodzin dzięki wprowadzeniu nowych świadczeń wspierających rodziny; ● Postęp w realizacji zapisów prawnych dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; ● Rozwój systemu wsparcia rodzin dzięki organizacji spotkań Grupy Wymiany Doświadczeń przez asystentów rodzin; ● Rozwój wolontariatu; ● Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami; ● Promowanie dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie; ● Oferowanie dzieciom i młodzieży ciekawych form spędzania czasu wolnego; ● Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, społecznego, medycznego); ● Gotowość instytucji kościelnych do podejmowania współpracy na rzecz rodziny; ● Wzrost liczby programów i podmiotów pozyskujących środki finansowe z zewnątrz; ● Możliwość korzystania z unijnych funduszy strukturalnych oraz dotacji rządowych; ● Rozwój i wzrost dostępności do szkolnictwa wyższego. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Niewystarczająca ilość środków finansowych na rzecz całościowego systemu wsparcia rodziny; ● Niekorzystne dla samorządów przepisy prawne zwiększające zobowiązania gminy wobec mieszkańców - bez pokrycia z budżetu państwa; ● Ukrywanie zjawiska przemocy domowej przez osoby nią dotknięte; ● Nadmierna izolacja rodzin (szczególnie dysfunkcyjnych) od najbliższego otoczenia; ● Kryzys wartości rodzinnych, przekazywanie negatywnych wzorców funkcjonowania, m.in. dziedziczenie uzależnienia rodzin od pomocy społecznej; ● Częste zmiany i niespójność przepisów prawnych dotyczących działań na rzecz rodziny; ● Brak skutecznych rozwiązań w zakresie problemu bezrobocia, ewentualny wzrost bezrobocia; ● Brak odpowiedniej ilości miejsc pracy oraz możliwości zatrudnienia adekwatnego do posiadanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych; ● Brak wykształcenia i kwalifikacji osób bezrobotnych i zagrożonych utratą pracy; ● Wzrost biurokracji; ● Uzależnienia młodzieży i przestępczość nieletnich; ● Rozluźnienie standardów moralnych; ● Demoralizacja dzieci i młodzieży.

3.3. Podmioty realizujące program

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027, realizowany będzie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu przy udziale następujących instytucji:

1. Urząd Miasta Jarosławia,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu,
3. Miejska Komisja Rozwiązywana Problemów Alkoholowych w Jarosławiu,
4. Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu,
5. Sąd Rejonowy w Jarosławiu,
6. Prokuratura Rejonowa w Jarosławiu,
7. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Jarosławiu,
8. Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Miejskiej Jarosław
9. Instytucje związane z oświatą, kulturą, sportem oraz ochroną zdrowia,
10. Kościół Katolicki i związki wyznaniowe,
11. Organizacje pozarządowe,
12. Lokalne media,
13. Inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny na terenie miasta Jarosław.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, przy udziale ww. instytucji, odpowiedzialny jest za wdrażanie programów wsparcia, które obejmują różnorodne formy pomocy – **finansową** np. zasiłki rodzinne, dodatki mieszkaniowe, dofinansowanie do żywności itp., **socjalną** np. pomoc w dostępie do usług zdrowotnych, zabezpieczenie podstawowych potrzeb, pomoc w poszukiwaniu pracy, doradztwo zawodowe itp., **psychologiczną** np. indywidualna praca z rodziną, spotkania terapeutyczne, interwencje kryzysowe dla osób dotkniętych przemocą domową, terapie uzależnień, wsparcie emocjonalne itp., **prawną**, przede wszystkim dla rodzin zagrożonych utratą praw rodzicielskich, przekazywanie informacji o prawach i obowiązkach rodzin w trudnej sytuacji, doradztwo w kwestiach opieki nad dziećmi, **edukacyjną** oraz **wychowawczą**, jak organizowanie warsztatów i szkoleń rozwijających kompetencje rodzicielskie, zajęć wspierających dzieci i młodzież, programów profilaktycznych dotyczących np. przeciwdziałania uzależnieniom. Celem tych programów jest wzmocnienie i ochrona

rodzin, szczególnie tych w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, przemocą domową, uzależnieniami lub innymi trudnościami.

Na szczególną uwagę zasługuje rola pracowników socjalnych oraz asystentów rodzin, którzy zajmują się realizacją Programu Wspierania Rodziny. W ramach Programu pracują oni bezpośrednio z rodzinami w ich miejscach zamieszkania, prowadzą działania indywidualne, a także doradzają, jak poprawić funkcjonowanie rodziny i radzić sobie z problemami.

4. Realizacja programu

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław został opracowany na lata 2025 – 2027. Zgodnie z wcześniejszym przekazem, w realizacji programu udział wezmą instytucje i placówki lokalne, organizacje pozarządowe, a także inne podmioty zajmujące się problematyką rodzinną.

Dokonanie diagnozy społecznej na potrzeby niniejszego Programu pozwoliło na postawienie celu głównego, który polegać ma na przeciwdziałaniu dysfunkcjom i efektywnym wspieraniu rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej. Realizacja powyższego celu jest możliwa do osiągnięcia poprzez kontynuację prowadzonych dotychczas działań oraz poprzez podejmowanie nowych inicjatyw społecznych ukierunkowanych na realizowanie wspólnej polityki instytucjonalnej na rzecz wzmocnienia rodziny.

W czasie realizacji Programu, należy na bieżąco dokonywać analizy sytuacji rodzin w Gminie Miejskiej Jarosław, potrzebujących wsparcia, a także charakterystyki problemów, z którymi się borykają, jak przemoc domowa, uzależnienia, problemy wychowawcze. Określić należy także zasoby Gminy Miejskiej Jarosław, a zatem dokonać oceny dostępnych środków finansowych, kadrowych i infrastrukturalnych do realizacji programu. W oparciu o powyższe dane, na bieżąco należy tworzyć strategie wsparcia, a zatem opracowywać plan działań oraz szczegółowych celów Programu na dany rok.

Realizacja Programu powinna obejmować także szereg szkoleń dla pracowników socjalnych oraz asystentów rodzin, których celem będzie pozyskiwanie wykwalifikowanej kadry, wszechstronne przygotowanie w zakresie pracy z rodzinami w trudnej sytuacji życiowej.

4.1. Zakładane rezultaty programu

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025-2027 ma na celu nie tylko doraźne wsparcie, ale również długoterminowe poprawienie funkcjonowania rodzin oraz zapobieganie problemom społecznym w przyszłości.

Zakładane rezultaty można podzielić na kilka kluczowych obszarów:

1. Poprawa sytuacji życiowej rodzin:

- Stabilizację sytuacji materialnej rodzin poprzez pomoc finansową i wsparcie w uzyskaniu świadczeń socjalnych.
- Zwiększenie umiejętności zarządzania finansami domowymi, co przekłada się na lepsze gospodarowanie budżetem domowym.
- Zapewnienie dostępu do podstawowych dóbr i usług, takich jak żywność, odzież, leki czy materiały edukacyjne.

2. Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich:

- Podniesienie poziomu wiedzy rodziców w zakresie wychowywania dzieci i radzenia sobie z trudnościami wychowawczymi.
- Rozwój umiejętności komunikacyjnych, co przekłada się na budowanie zdrowych relacji między rodzicami a dziećmi.
- Zmniejszenie ryzyka wystąpienia patologii, takich jak zaniedbanie dzieci, przemoc czy uzależnienia w rodzinie.

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu:

- Integracja rodzin ze społecznością lokalną poprzez udział w zajęciach, warsztatach i grupach wsparcia.
- Zwiększenie zaangażowania rodzin w życie społeczne, co sprzyja ich aktywizacji i zmniejsza ryzyko izolacji.
- Zwiększenie dostępu do edukacji i wsparcia dla dzieci i młodzieży, co przyczynia się do ich lepszego startu w przyszłość.

4. Poprawa zdrowia psychicznego i stabilności emocjonalnej:

- Obniżenie poziomu stresu w rodzinach objętych wsparciem, poprzez dostęp do konsultacji psychologicznych i terapeutycznych.
- Wsparcie w rozwiązywaniu problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży, co może poprawić ich funkcjonowanie w szkole i w grupach rówieśniczych.

- Zmniejszenie ryzyka wystąpienia kryzysów rodzinnych, np. związanych z uzależnieniami czy problemami emocjonalnymi.

5. Poprawa bezpieczeństwa rodzin:

- Zmniejszenie liczby przypadków przemocy domowej i nadużyć poprzez systematyczną kontrolę i wsparcie interwencyjne.
- Zapewnienie ochrony i bezpieczeństwa dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą, poprzez monitorowanie sytuacji i wsparcie interwencyjne.
- Zwiększenie świadomości rodziców i dzieci na temat swoich praw i dostępnych form pomocy.

6. Wzmocnienie autonomii rodzin:

- Zwiększenie samodzielności rodzin poprzez wsparcie w zakresie rozwoju zawodowego i aktywizacji zawodowej.
- Wzmacnianie poczucia odpowiedzialności rodziców za dobrostan rodziny i pomoc w budowaniu zdrowych wzorców.
- Długoterminowe zmniejszenie potrzeby korzystania z pomocy społecznej przez wykształcenie większej samowystarczalności rodzin.

7. Poprawa wskaźników społecznych na poziomie lokalnym.

- Redukcja liczby przypadków interwencji kryzysowych i zgłoszeń o potrzebie pomocy z powodu przemocy domowej.
- Zmniejszenie liczby dzieci trafiających do pieczy zastępczej lub instytucji opiekuńczych.
- Zwiększenie efektywności i koordynacji pomiędzy różnymi instytucjami lokalnymi (szkołami, służbą zdrowia, policją), co sprzyja lepszej realizacji programów wsparcia.

Rezultaty Programu Wspierania Rodziny przyczyniają się do poprawy jakości życia całej społeczności lokalnej. Długofalowo wpływają na stabilizację i rozwój rodzin, co ma pozytywny wpływ na życie zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

4.2. Środki finansowe na realizację programu

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025 – 2027 będzie finansowany głównie ze środków budżetu Gminy Miejskiej Jarosław, środków pozabudżetowych pozyskanych z dotacji, a także w ramach funduszy europejskich oraz

innych źródeł finansowania. Poszczególne podmioty, realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny, będą finansowały działania zgodnie z Programem w ramach własnych środków finansowych.

W Polsce, część środków na wspieranie rodziny pochodzi bezpośrednio z budżetu państwa, który finansuje programy rządowe, takie jak Program Rodzina 800+, Dobry Start (300+), czy Karta Dużej Rodziny. Samorządy terytorialne (gminy, powiaty) również przeznaczają część swoich środków na realizację programów wsparcia rodziny, np. pomoc socjalną, wsparcie instytucji wspomagających rodziny (poradnie, ośrodki pomocy społecznej), czy projekty związane z profilaktyką i edukacją. Środki te są dostosowywane do specyficznych potrzeb lokalnych społeczności. Pozostałe środki finansowe na realizację Programu pochodzą z funduszy europejskich, organizacji pozarządowych, a więc fundacji i stowarzyszeń, środków prywatnych i sponsoringu oraz projektów partnerskich.

Stabilne finansowanie jest kluczowe dla skutecznego wspierania rodzin, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych i długofalowych działaniach, ponieważ pozwala na planowanie i realizację programów z większą elastycznością oraz lepszym dostosowaniem do potrzeb rodzin.

4.3. Monitorowanie programu

Monitorowaniem Programu zajmował się będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, korzystając z danych uzyskiwanych od podmiotów biorących udział w jego realizacji. Monitoring będzie prowadzony corocznie w celu sprawdzenia, czy zadania ujęte w programie są realizowane zgodnie z planem. W celu zbadania skuteczności, Program będzie podlegał ewaluacji. Ewaluację programu prowadzi będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu przy współpracy z pozostałymi jego realizatorami.

Coroczne sprawozdania z realizacji Programu będą składane Radzie Miasta Jarosławia w terminie do dnia 31 marca.

Monitorowanie poszczególnych zadań będzie dokonywane poprzez analizę osiągniętych wskaźników, tj.:

- liczby zatrudnionych asystentów rodziny;
- liczby rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny, w tym dane szczegółowe dotyczące rodzin oraz dzieci;

- liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, z wyszczególnieniem rodzin dysfunkcyjnych w sferze opiekuńczo- wychowawczej;
- liczby rodzin, w których występuje zjawisko przemocy domowej;
- liczby interwencji kryzysowych w rodzinach z dziećmi;
- ilości porad udzielanych przez specjalistów różnych dziedzin;
- liczby placówek wsparcia dziennego oraz koszty ich finansowania;
- liczby dzieci objętych pomocą profilaktyczną, korekcyjną w placówkach wsparcia dziennego;
- liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych;
- liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- liczby dzieci, które wróciły z rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo-wychowawczej do rodziny pochodzenia;
- liczby osób uczestniczących w konferencjach, szkoleniach;
- kwoty wydatkowanej na częściowe utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo- wychowawczych;
- kwoty wydatkowanej na zatrudnienie asystentów rodzin.

Regularne monitorowanie Programu Wspierania Rodziny pozwala na bieżąco reagować na zmieniające się potrzeby rodzin, optymalizować działania i zwiększać efektywność programu wsparcia.

ZAKOŃCZENIE

Opracowany *Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2025 – 2027* ma na celu udzielenie wszechstronnego wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Bardzo istotna jest także, ujęta w Programie, działalność profilaktyczna, której zasadniczym celem jest zapobieganie negatywnym zjawiskom, zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które w postaci załączkowej już istnieją.

Aby podolać temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Bardzo istotne jest również nadanie tym działaniom otwartego charakteru, co umożliwi wprowadzenie modyfikacji programu stosowanie do istniejących potrzeb oraz posiadanych możliwości.